

СПОГАДИ ОЧЕВИДЦІВ

Гаманенко Іван Іванович

1917 р.н., житель с. Кип'ячка

(запис 2007 р. Зварича Р.,

учня 10 кл. Потіцької ЗОШ)

Під час голодомору у кип'ячківському колгоспі “Нове життя” діяла їдальня. Старшим кухарем був Овенко Лука Титович. Варили гороховий суп, інколи гречаний. Я був помічником Луки Титовича.

Рубав дрова, носив воду, допомагав. Варили обід і видавали їжу людям, що приходили.

Людей приходило щодня менше, дехто так по дорозі в їдальню й помирав. Я подавав вариво крізь віконце – кому в миску, кому в казанок. Та хіба черпаком юшки можна було наїстися? Багато знесилених голодом людей вмирало прямо у приміщенні їдальні.

На той час я був уже комсомольцем. Нам ще з одним хлопцем доручили збирати померлих і вивозити на кладовище. Там копали рови й кидали в них трупи. Інколи ми їздили по всьому селу. Бувало, завантажать нам повний віз, а тіла опухлі, розпадаються. То ми воза перекинемо біля рову, а потім скидаємо трупи вниз.

Мені дуже добре запам'яталась одна жінка – Масло Горпина, в якої померли чоловік і діти. Вона їх не поховала, а заховала вдома. Щодня відрізала шматки від їхніх тіл і варила собі їжу. Якось вранці до неї завітав агроном. Тихесенько ввійшов у дім, а вона якраз жарила в печі чоловічі руки... Так вона вижила в голодомор, і їй ніхто й слова не сказав...

П'яний Григорій Омелянович

1923 р.н., житель с. Кип'ячка

(запис 2007 р. Зварича Р.,

учня 10 кл. Потіцької ЗОШ)

Складним було життя 30-х років. Який жорстокий був час! Скільки ми всього пережили! І за що?

Сім'я наша була велика: батько й мати, чотири сини і дві дочки. Йосип, Петро, Іван, Ганна, Уляна і я, Григорій. Коли організувався колгосп, мій батько одним із перших вступив до нього. У голодовку він частенько їздив у Білорусію. Там міняв одяг на якусь їжу. Але якось взимку піднімав коней,

бо вони опухли і не могли самі встати, й надірвався. Невдовзі він помер. Мати захворіла на тиф і не могла навіть встати з ліжка.

Пам'ятаю, як одного дня прийшли комнезами й забрали коня та корову. Шукали в хаті – хотіли знайти зерно, навіть в колиску заглядали, думали, що й там щось є.

Їстівного нічого не залишилося. Невдовзі померли Йосип, Ганна, Уляна й Іван. Я і Петрик їли зелений кріп. А то, бувало, підемо в поле, нарежемо колосочків жита, вдома їх перемелемо, а зі стріхи на клуні зірвемо трохи соломи, перемішаємо й поставимо варитися. Таким варивом рятувалися від смерті.

Влітку ми з Петром ходили на роботу в держгосп села Коритище, де пасли корови. За те нам давали шматок хліба і пляшку молока.

Ціле літо йшли дощі, тому жнива затрималися. Але все ж таки зібрали урожай і вже так не голодували.